

[Viggo Starcke.]

efter det hidtil antagne system fandt sted, måtte være fordelagtig for riget“.

Det var Bernstorffs politik, men han var ikke selv med i kommissionen. Det var Reventlow, der her var en af hovedkræfterne. Han ivrede mod det, som han kaldte: „kunstige toldtariffer og forbud“. Han frygtede Europas afspærringspolitik, hvorved, som han skrev:

„lidt efter lidt forbindelserne imellem staterne ville ophøre og let et almindeligt barbari igjen kunde indsnige sig“.

Han bakkedes stærkt op af den foretagssomme købmandsstand, som i en skrivelse til kommissionen udtalte de gyldne ord:

„Ethvert monopol ødelægger handelen og er en byrde for undersåtterne.“

Med rette bærer Grosserer-Societetet den dag i dag den frygtske hue i sit segl, frihedens symbol.

Ligesom ved afviklingen af stavnsbåndet gik man frem med korte, men bestemte skridt mod et fastsat mål. Først afviklede man kornordningen og kvæghandelsmonopolet, så gav man fri kreditoplagsret og forbød slavehandelen.

Forholdene dengang var ikke identiske med de nuværende, men i det væsentlige var de de samme. Kommissionen fastslog som resultat:

„at toldsystemet og forbudene umuliggør det for Danmark at udnytte sin beliggenhed“.

Dette gælder også i dag. Kommissionen genopfriskede den glemte sandhed, at:

„Handelens sædvanlige gang er dog at bytte varer for varer.“

Den afviser selvforsyningspolitikken med ordene:

„Nu ville så godt som enhver stat fabriker alt.“

I friheden fandt den midlet mod smugleri og sortbørs: „Når dette friere system gennemføres“, vil den lovlige handel og skibsfart tiltage og smugleriet savne tillokkelse, så straffe vil blive sjældne: „fordi fristelsen til forbrydelse tilintetgøres eller formindskes“.

I betænkningen af 1796 siger den, at ved en nyordning kan det blive:

„et vigtigt spørgsmål, om ikke al indførsel, udførsel og omførsel af varer, så længe disse ere i bevægelse for at omsættes og erhverves, burde lades frit løb“.

Den peger på, at:

„Staternes beliggenhed for handel og søfart, erfaringerne om en fuld frihandel, så vidt disse fra andre steder, til ex. Hamburg og Livorno haves, ja, mange andre

omstændigheder, synes at kunne tale herfor.“

Om den toldbeskyttede industri udtaler kommissionen:

„Men den har imidlertid heller ikke enten af teori eller af erfaringer om denne industris fremgang under det hidtil tvungne handels- og toldsystem kunnet finde sig overbevist om, at forbud og høj told almindelig gavne fabrikationen i den danske stat nær i den grad, som de trykke og fordreje handelen og de dermed forbundne næringer.“

Kommissionen fraråder derfor toldbeskyttelse og udtaler, at man i undtagelsestilfælde hellere må gå til: „umiddelbar understøttelse til fabriken selv“.

A. P. Bernstorffs storværk, toldforordningen af 1797 trådte i kraft den 1. februar. Ikke mindre end 140 indførselsforbud og alle udførselsforbud blev på een gang fejtet til side. Toldbeskyttelsen fjernedes, og finanstolden nedsattes til så lave satser, at det var uhørt i Europa. Det var ikke fuld frihandel, men det var så nær ved det, at det opfattedes og virkede som sådan.

Statsbankerotten i 1813 skyldtes ikke frihandelen, men Englandskrigen; tabet af Norge, handelsflåden og marinen.

Finansminister Spønneck, Danmarks første generaldirektør for toldvæsenet, han, der afviklede øresundstolden og bytolden og gennemførte den frie toldlov 1863, skrev i sin bog om toldvæsen:

„Dette lovbud er ikke blot et af den danske lovgivnings bedste arbejder, men tillige et af de skønneste mindesmærker, som den europæiske toldhistorie har at opvise, og det tør med sikkerhed påstås, at intet land i verden havde en mere fuldkommen toldforvaltning end Danmark.“

Danmark gik i spidsen for Europa. Frihandelslandet England f. eks. nåede først frem til et lignende stadi 50 år senere, og det krævede et par tusind parlamentsbeslutninger at gennemføre det, som Danmark gennemførte i en eneste lov.

Udviklingen herhjemme i de sidste årtier har atter ført os bort fra frihedens vej. Resultatet har ikke været godt. Hvis toldpolitik er en velsignelse, ville Europa have været et paradys i dag. Europa er i livsfare, og alle venter på, at andre lande skal begynde. Danmark er selv i livsfare, og vi har tidligere vist, at vi kan begynde, og at det er en god forretning at komme først. Her trænges til en kraftig og frisindet politik, hvis dette rige skal reddes fra undergang. Hele vor skibsfart vil gavnnes derved, alle vore havne